

ekologije i naslovljena je *Schöpfung und Ökologie* s uvodom Andreasa Lienkampa i Georga Steinsa, a sastoji se od triju izlaganja: Georg Steins, »*Gerechtigkeit soll sprießen*« (Jes 45,8). *Ein Lektürevorschlag für die biblischen Schöpfungstexte* (577–585); Andreas Lienkamp, *Schöpfung und Ökologie in Gaudium et spes. Eine Relecture aus christlich-umweltethischer Perspektive* (586–613); Gerd Weckwerth, *Vom »Hymnus an die Materie« zur »Liebe zur Erde und ihrem greifbaren Werden«*. *Die Schöpfungsglaube und Evolution verbindende Umweltethik Teilhard de Chardins* (614–625).

Treći dio zbornika nosi naslov Öffentliche Podiumsdiskussion: »*Das Konzil – Ein neuer Beginn*« (Karl Rahner). Diskusija o Rahnerovoj knjizi *Das Konzil – ein neuer Beginn* ne odnosi se samo na tumačenje glavnih teza Raherove knjige nego ponajprije analizira koliko se u postkonzilskoj teologiji ostvarilo ono što je Rahner predvidio da će se događati sa slovom i duhom Koncila, i da zapravo Rahnerova tvrdnja da će trebati proći pedeset godina da se počne događati re-

cepcija Koncila, stoji ali da je sada zapravo na snazi to da jer riječ o početku jednog novog početka za Crkvu i njezinu teologiju. Zadnji dio zbornika obuhvaća četiri izlaganja: Karl Lehmann, »*Darum geht zu allen Völkern...!*« (629–636); Massimo Faggioli, *Response to Cardinal Lehmann lecture* (637–642); Bernardeth Carmen – Caero Bustillos, »*Es war ein Konzil in Freiheit und Liebe*«. *50 Jahre Vatikanisches Konzil und die christliche Teología India* (643–650); Annemarie C. Mayer, *Das Zweite Vatikanische Konzil: »Der Anfang eines neuen Anfangs«* (651–654).

Od 655 do 659 stranice nalazi se popis urednika zbornika, organizatora, izlagača i autora članaka. Na kraj zbornika uvršteno je izvješće o kongresu koji je bio u Parizu od 12. do 15. travnja 2015. godine pod naslovom *50 Jahre nach dem II. Vatikanischen Konzil. Theologen der Welt beraten*. Izvješće o temama i raspravama s kongresa u Parizu započinje na 663. stranici, a završava na 785. stranici. Zadnjih deset stranica zbornika donosi osobni registar.

Tomislav Smiljanić

Tomislav Janko ŠAGI, *Duhovne poruke. Provincijska pisma i poslanice braći Ilirske kapucinske provincije od 1955. do 1958.*, Kapucinski samostan sv. Mihaela – Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2019., 112 str.

Kršćanska sadašnjost i Kapucinski samostan sv. Mihaela posthumno su publicirali petnaest poslanica i pisama znamenitog pokojnog prof. Tomislava Janka Šagi-Bunića, koja je uputio bra-

ći redovnicima za vrijeme trogodišnje službe provincijalnog ministra pod naslovom: *Duhovne poruke. Provincijska pisma i poslanice braći Ilirske kapucinske provincije od 1955. do 1958.* U početku je

Šagi-Bunić poslanice pisao gotovo mješerno da bi se kasnije usredotočio na pisma povodom dvaju najvećih kršćanskih blagdana: Uskrsa i Božića. Svrha im je bila duhovna izgradnja braće u provinciji, kojim ga je Božja providnost postavila za poglavara.

Uz taj središnji i najopsežniji dio, knjižica sadrži lijepo opremljene fotografske priloge vezane uz njegovu službu provincijalnog ministra. Uz dopisivanja s generalnim ministrom, tu su i čestitke kardinala bl. Alojzija Stepinca i dekana KBF-a Jurja Pavića. Prilog sadrži i šest izabраниh duhovnih poruka izvučenih iz poslanica kao i kazalo pojmova. Na početku je kratak i zanimljiv predgovor njegova rođenog brata, teologa i publicista fra Bone Šagija, a na kraju zanimljiv pogovor izv. prof. dr. sc. Jasne Šego.

Adresati pisama i poslanica su njegova braća kapucini, što utječe na izbor tema i naglasaka. Piše u prvom licu množine, želeći time poručiti da ti duhovni poticaji vrijede i za njega. Samo u jednoj poslanici piše na način kao da se Bog izravno obraća braći u prvom licu jednine (9), želeći na taj način dati veći autoritet samoj poruci. Strukturu je preuzeo – izuzevši četiri pisma – iz Pavlovih poslanica, a ona uz početni i završni pozdrav ima dva dijela: doktrinarni, u kojem razlaže otajstvo ili istinu vjere, i parenetski dio, u kojem iz tumačenog otajstva izvodi moralne poticaje i poziva na preispitivanje savjesti. Najčešće citira Sveto pismo, većinom Pavlove po-

slanice i pastoralne poslanice. Pokojni profesor Šagi-Bunić postao je provincijal relativno mlad, s trideset i dvije godine. Samo dvije godine ranije počinje raditi kao predavač na KBF-u, stoga ne začuđuje da se na jednom mjestu žali da je »previše opterećen mnogim poslovima i brigama« (41).

Posebnost ovih duhovnih poruka jest u činjenici da su nastale u pretkoncilskom razdoblju, što je svojevrsna novost u opusu Šagi-Bunića, kojeg gotovo isključivo poznajemo iz postkoncilskog razdoblja kao promotora koncilskog nauka. Uz patrističku teologiju, kojom se kao mladi profesor bavio, uočljivi su i naglasci tipični za pretkoncilsku teologiju i askezu. Tako, recimo, pojmu *svijet* pridaje isključivo negativno značenje, kao izvoru napasti; u porukama je prisutna snažna asketska intonacija (naglasak na križu, odricanju, zadovoljštini i opasnostima); a pretkoncilsku teologiju odaju i termini kojima opisuje duhovni i milosni život: *nadljudski* (31), *nadzemaljski život* (73), ili *nadljudska čovječnost* (11, 80).

Ukoliko prihvatimo mišljenje pape emeritusa Benedikta XVI. da se Koncil može ispravno razumijevati samo u kontinuitetu s prethodnom tradicijom, onda nam neki autorovi naglasci mogu ponuditi ravnotežu u nekim jednostranostima u postkoncilskoj teologiji te su, kao takvi, preuzeti iz tadašnje teologije i askeze, aktualniji danas negoli u vrijeme u kojem su pisani. To nam potvrđuje već spomenuti pojam *svijet*. Biblijski od-

nos prema svijetu je paradoksalan i dvojak: »biti u svijetu, ali ne biti od svijeta«. Postkonzilska teologija snažno je istaknula prvi dio sintagme – »biti u svijetu«, posvetiti se unutar svjetovnih djelatnosti. Nerijetko je to vodilo u jednostranost dotle da se zaboravljalo na drugi dio: »ne biti od svijeta«. Šagi-Bunić je, u skladu s tadašnjom teologijom, naglasio negativno značenje svijeta ukoliko svojim zatvoreno imanentnim mentalitetom oponira evanđelju. On nam nastoji oduzeti »radosnu spremnost« na velikodušnost i požrtvovnost (87), zato opominje da se »premalo trudimo da budemo drukčiji nego što je svijet« (29). Opasnost posvjetovnjačenja, o čemu se često govori u knjizi, daleko je veća danas nego li u vrijeme kad je to pisano.

Slično je i s kritikom krive slike Boga i pitanjem preuzetnosti, koje smatra uzrocima redovničkog i kršćanskog formalizmu, koji se očituje u mlakosti i manjku duha požrtvovnosti koji često slijedi nakon početnog entuzijazma. Slika Boga kao naivne dobričine, koji olako prelazi preko zlodjela lošeg redovnika i kršćanina (usp. 71), prisutnija je danas nego li u pretkonzilsko vrijeme. Identično i stav preuzetnosti, kada čovjek polazi od pretpostavke da je već dosegao punu zrelost i unutarnju slobodu te – kako veli Šagi u prvom licu množine – »smiono i kao neki nepobjedivi divovi hodamo ulicama, srljamo u pogibelji«, obilježje je to koje više pripada današnjem vremenu, na što je već upo-

zorio Romano Guardini nazivajući takav stav »mit o zrelosti«.

Osvrnimo se na koncu na dominantnu i najljepšu temu u knjizi: temu poziva. Autor misli da je ključan uzrok mlakosti kršćana i redovnika u nedovoljnoj svijesti o pozvanosti. Drži da redovnici svoj poziv premalo cijene te ih ne obuzima radost poradi te činjenice, stoga se umjesto evangelizacije svijeta događa proces posvjetovnjačenja. Polazi od etimologije novozavjetnih izraza: *kaléo* – pozvati i *ecclesia* – zajednica pozvanih. Prvi kršćani bili su svjesni, radosni i zahvalni što su pozvani; bili su svjesni da ih je Bog izveo pozivom iz vlasti mrkole tame u svjetlo, bez ikakvih njihovih prethodnih zasluga, nego čistom milošću. Ta svijest je – smatra on – pomalo izbljednula.

No, unutar općecrkvenog poziva autor dodaje da svi udovi mističnog tijela Kristova trebaju taj poziv i poslanje izvršavati na sebi svojstven način, sukladno karizmi, položaju i zadaći koju obnašaju. Budući da su adresati u prvom redu kapucini, on s četiri riječi definira osebjnost njihova poziva: »sveta, ponizna i ljubazna jednostavnost« (12–13). Tom jednostavnošću treba biti obilježen svaki njihov pastoralni angažman i djelatnost. Premda je poziv na svetost ili na nasljedovanje Sina Božjeg upućen svima, Šagi-Bunić misli da to ipak »više i osobitije vrijedi za redovnike« (67), oni su pozvani »poći za Sinom Božjim u savršenom smislu«.

Franjo Podgorelec